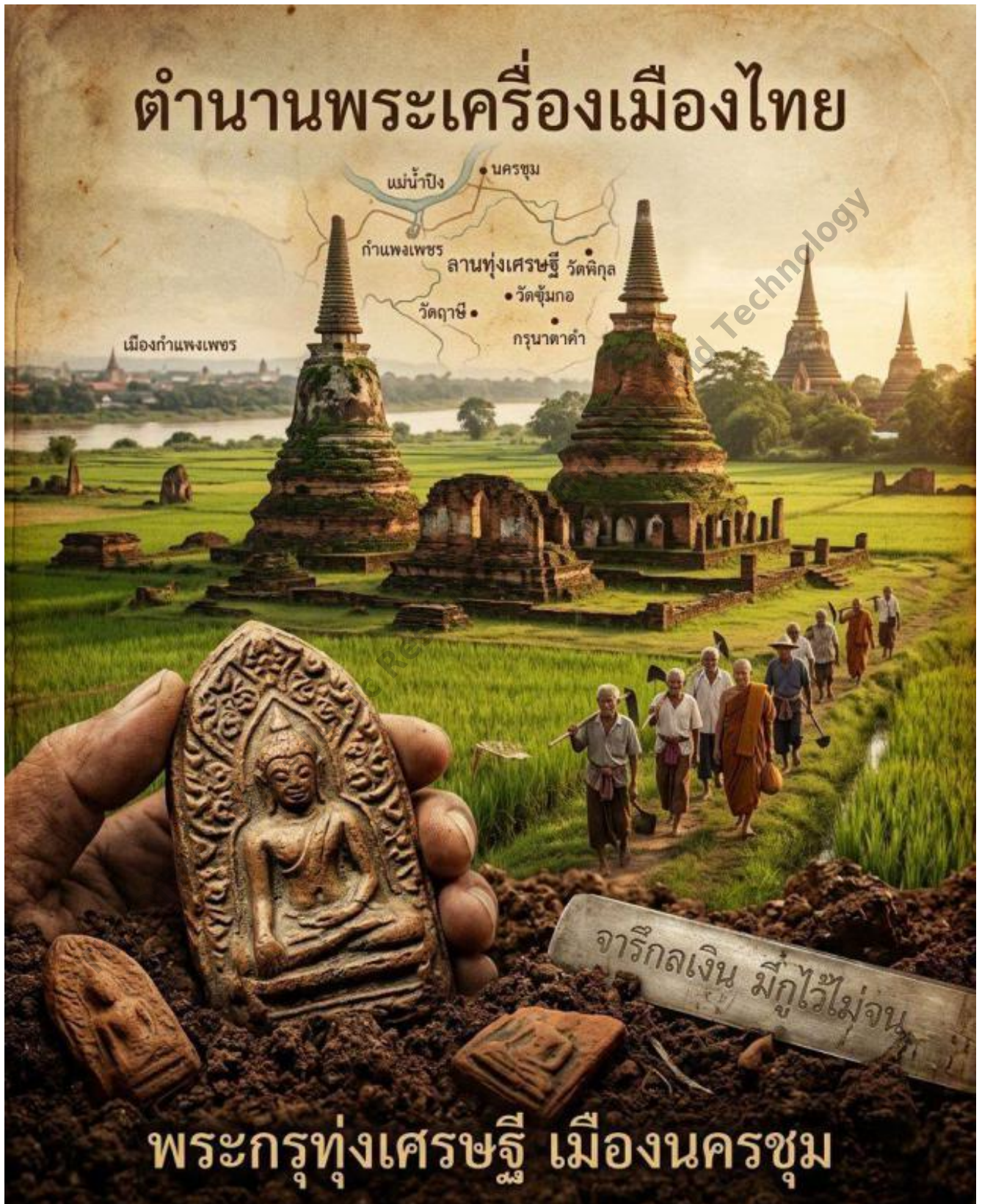

เรื่อง พระกรุทุ่งเศรษฐี เมืองนครชุม ดำเนินพระเครื่องเมืองไทย

รายละเอียด

พระกรุทุ่งเศรษฐี เมืองนครชุม ตำนานพระเครื่องเมืองไทย

หากมีผู้ใดถามนักสะสมพระเครื่องทั่วประเทศว่า พระกรุใดได้รับการยกย่องสูงสุดองค์หนึ่งของสยาม ชื่อของพระกำแพงข้มกอย่อมถูกกล่าวถึงเป็นลำดับแรกเสมอ พระพิมพ์เนื้อดินองค์เล็กจากผืนดินฝั่งนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ได้สร้างทั้งศรัทธา ความเชื่อ เรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพระเครื่องไทยมานานกว่าร้อยปี เบื้องหลังพระข้มกอยังไม่ได้มีเพียงเรื่องของพระพิมพ์ หากยังมีเรื่องของเมืองโบราณ วัดร้าง เจดีย์พัง ขาวนา นักขุดกรุ พระสงฆ์ และผู้คนอีกนับไม่ถ้วนที่ร่วมกันสร้างตำนานให้ดินแดนแห่งนี้ได้รับการจดจำในนาม "ลานทุ่งเศรษฐี" ลานทุ่งเศรษฐีตั้งอยู่ในเขตเมืองนครชุม ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ตรงข้ามเมืองกำแพงเพชรโบราณ ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่กลายเป็นไร่นาและชุมชน แต่ได้ผืนดินที่ดูเงียบสงบนั้นยังคงซ่อนร่องรอยของศาสนสถานและชุมชนโบราณในสมัยสุโขทัยและอยุธยาตอนต้นเอาไว้เป็นจำนวนมาก กรมศิลปากรได้สำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถานหลายแห่งในบริเวณนี้ ทั้งวัดพระบรมธาตุนครชุม วัดพิบูล กลุ่มเจดีย์ราย และซากวัดโบราณอีกหลายแห่งที่กระจายตัวอยู่ทั่วท้องทุ่ง นักเลงพระรุ่นเก่าเล่ากันว่า ในอดีตหลังฤดูน้ำหลากหรือเมื่อมีการไถนาเปิดหน้าดิน ชาวบ้านมักพบเศษพระพิมพ์และพระกรุโผล่ขึ้นมาจากดินอยู่เสมอ บางครั้งพบเพียงเศษหัก บางครั้งกลับพบพระงดงามสมบูรณ์จนกลายเป็นที่ฮือฮา เมื่อข่าวแพร่สะพัด ผู้คนจากต่างถิ่นจึงพากันเดินทางเข้ามาเสาะหาพระกรุในบริเวณนี้ และเมื่อมีหลายคนที่ได้พระงามกลับไปจนเกิดโชคลาภหรือสร้างฐานะได้ดี ชื่อ "ทุ่งเศรษฐี" จึงค่อย ๆ ติดปากผู้คน แม้จะไม่มีหลักฐานยืนยันว่าชื่อนี้เกิดขึ้นเมื่อใด แต่ก็กลายเป็นชื่อที่วงการพระเครื่องรู้จักกันทั่วประเทศ ในบรรดาพระพิมพ์ทั้งหมดที่ถูกค้นพบจากผืนดินแห่งนี้ ไม่มีองค์ใดมีชื่อเสียงเทียบเท่าพระกำแพงข้มกอย พระพิมพ์เนื้อดินศิลปะสุโขทัยอันงดงามที่ได้รับการยกย่องเป็นหนึ่งในชุดเบญจภาคีของประเทศไทย องค์พระประทับนั่งปางมารวิชัยอยู่ภายในข้มเรือนแก้ว เส้นสายอ่อนช้อยและเปี่ยมด้วยพลังทางศิลปะ จนได้รับสมญาว่า "จักรพรรดิแห่งพระกรุกำแพงเพชร" นักสะสมรุ่นเก่าแบ่งพระข้มกอยออกเป็นหลายพิมพ์ ทั้งพิมพ์ใหญ่มีกนก พิมพ์ใหญ่ไม่มีกนก พิมพ์กลาง พิมพ์ขนมเปี๊ยะ และพิมพ์เล็ก แต่ไม่ว่าจะเป็นพิมพ์ใดก็ล้วนได้รับการแสวงหาอย่างไม่เสื่อมคลาย ความโด่งดังของพระข้มกอยไม่ได้เกิดจากความงดงามเพียงอย่างเดียว หากยังเกิดจากตำนานที่แวดล้อมองค์พระอยู่ด้วย ในวงการพระเครื่องมีการเล่าขานเรื่องจาริกลานเงินนครชุม ซึ่งตามสำเนาที่แพร่หลายในเวลาต่อมาระบุถึงฤๅษีสามตน คือ พิจาณ์ พิราลัย และตาไฟ ว่าเกี่ยวข้องกับการสร้างพระพิมพ์และมวลสารศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังมีข้อความที่เชื่อมโยงกับวลีอันโด่งดังว่า "มีกูไว้ไม่จน" เรื่องราวดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของตำนานพระข้มกอย แม้นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีจะยังถกเถียงถึงที่มาและสถานะทางประวัติศาสตร์ของเอกสารดังกล่าวอยู่ก็ตาม เมื่อพระข้มกอยเริ่มเป็นที่รู้จัก พระพิมพ์ชนิดอื่นจากทุ่งเศรษฐีก็ได้รับความสนใจตามมา พระนางกำแพงซึ่งมีรูปทรงสามเหลี่ยมอ่อนช้อยจนได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในพระสกุลนางที้งงดงามที่สุดของไทย พระกำแพงเม็ดขนุนที่มีสัดส่วนเพรียวสูงดูเจิดจ้าและสะท้อนความงามของศิลปะสุโขทัยอย่างเด่นชัด พระกำแพงพสุธาที่นักสะสมจำนวน

มากยกย่องว่าเป็นหนึ่งในพระสิลาที่งดงามที่สุดเท่าที่เคยสร้างขึ้น ตลอดจนพระกำแพงกลีบบัว พระกำแพงเปิดโลก พระกำแพงปิด พระยอดขุนพล พระกลีบบัว และพระพิมพ์พิเศษอีกหลายชนิด ในความเชื่อของวงการพระเครื่อง พระขุมกอมักได้รับการกล่าวถึงในด้านคุ้มครองและความเจริญรุ่งเรือง พระนางกำแพงได้รับความนิยมนิยมนด้านเมตตามหานิยม พระเมตขุนถูกเชื่อมโยงกับความก้าวหน้าและความสำเร็จ ส่วนพระพิมพ์อื่น ๆ ก็มีคติความเชื่อแตกต่างกันไปตามการสืบทอดของแต่ละยุคสมัย ความเชื่อเหล่านี้ไม่ใช่ข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับพระกรุมาอย่างยาวนาน เมื่อกล่าวถึงพระกรุทุ่งเศรษฐี ผู้คนจำนวนมากมักนึกถึงวัดขุมกอก่อนอันดับแรก ในวงการพระเครื่องมีการเรียกพื้นที่แห่งนี้อีกชื่อหนึ่งว่า "กรุณาตา" และมักเชื่อมโยงกับการค้นพบพระขุมกอกันจำนวนมากในอดีต แม้ปัจจุบันจะเหลือเพียงซากโบราณสถานและร่องรอยฐานอาคารบางส่วน แต่ชื่อของวัดขุมกอกก็ยังคงได้รับการจดจำในฐานะสถานที่ที่ผูกพันกับตำนานพระขุมกอมากที่สุด จนกล่าวได้ว่า หากไม่มีวัดขุมกอก ตำนานพระกรุทุ่งเศรษฐีก็คงไม่สมบูรณ์เช่นทุกวันนี้ ถัดจากวัดขุมกอก ชื่อของวัดพิกุลก็ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าของนักสะสมพระกรุมาโดยตลอด คนเฒ่าคนแก่ในนครชุมเล่ากันว่า วัดแห่งนี้สร้างขึ้นโดยหญิงสาวชื่อพิกุล บุตรสาวของเศรษฐีผู้มั่งคั่งแห่งเมือง แม้ตำนานดังกล่าวจะไม่ปรากฏในหลักฐานร่วมสมัย แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องเล่าที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมาไม่ขาดสาย ขณะที่หลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า วัดพิกุลหรือวัดหนองพิกุลเป็นโบราณสถานจริง มีเจดีย์ประธานทรงระฆัง วิหาร และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัยตอนปลาย อีกทั้งยังเป็นที่สำคัญที่วงการพระเครื่องเชื่อมโยงกับพระกำแพงเมตขุนและพระกำแพงพลูจีบ ซึ่งได้รับการยกย่องสูงในด้านพุทธศิลป์ ส่วนวัดฤาษีนั้นก็มีลักษณะแตกต่างออกไป เพราะชื่อของวัดแห่งนี้ปรากฏเด่นชัดในวงการพระเครื่อง แต่กลับไม่พบหลักฐานยืนยันแน่ชัดในเอกสารสมัยสุโขทัย นักวิชาการจำนวนหนึ่งจึงเห็นว่า "วัดฤาษี" อาจเป็นชื่อที่คนรุ่นหลังใช้เรียกซากเจดีย์หรือกลุ่มโบราณสถานแห่งหนึ่งภายในทุ่งเศรษฐี โดยได้รับอิทธิพลจากตำนานฤาษีสามตในจารึกลานเงิน อย่างไรก็ตาม ชื่อนี้ก็ยังคงอยู่ในความทรงจำของนักสะสมพระกรุและกลายเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่าประจำลานทุ่งเศรษฐีไปแล้ว นอกจากวัดขุมกอก วัดพิกุล และวัดฤาษีแล้ว วงการพระเครื่องยังกล่าวถึงกรุสำคัญอีกหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นกรุวัดพระบรมธาตุนครชุม กรุบ้านเศรษฐี กรุวัดน้อย กรุหนองลังกา กรุเจดีย์กลางทุ่ง และกรุวัดหัวยาง ชื่อเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าพระกรุทุ่งเศรษฐีมิได้เกิดขึ้นจากวัดเพียงแห่งเดียว หากเกิดจากเครือข่ายของศาสนสถานจำนวนมากที่เคยตั้งอยู่ทั่วผืนแผ่นดินนครชุมในอดีต ยิ่งมีการศึกษาทางโบราณคดีมากขึ้นเท่าใด ภาพของนครชุมในอดีตก็ยิ่งชัดเจนขึ้นเท่านั้น เมืองแห่งนี้มิใช่เพียงแหล่งกำเนิดพระเครื่อง หากยังเป็นศูนย์กลางสำคัญของพุทธศาสนาและการตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำปิงช่วงปลายสมัยสุโขทัย ร่องรอยเจดีย์ วิหาร ศิลาแลง และโบราณวัตถุที่ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ล้วนเป็นพยานยืนยันถึงความรุ่งเรืองในอดีตได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ว่าจะมีการค้นพบหลักฐานใหม่อีกมากเพียงใด เส้นที่พระกรุทุ่งเศรษฐีก็คงไม่ได้อยู่ที่ข้อมูลทางวิชาการเพียงอย่างเดียว หากยังอยู่ที่เรื่องเล่าที่ถ่ายทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น อยู่ที่ตำนานฤาษีสามต อยู่ที่ความเชื่อเรื่องมีภูโวกูไวกูไม่จน อยู่ที่เรื่องราวของผู้คนที่เดินทางข้ามจังหวัดเพื่อแสวงหา

พระกรุ และอยู่ที่ความรู้สึกของนักสะสมเมื่อได้ถือพระเก่าแก่จากผืนดินแห่งนี้ไว้ในมือ

เพราะทำที่สุดแล้ว พระทุกองค์ที่ถูกค้นพบจากลานทุ่งเศรษฐีมิได้เป็นเพียงโบราณวัตถุ หากเป็นเศษเสี้ยวของประวัติศาสตร์ เป็นร่องรอยของศรัทธา และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทำให้ชื่อของนครชุมยังคงได้รับการกล่าวขานในฐานะดินแดนแห่งตำนานพระเครื่องเมืองไทยตราบนานทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมศิลปากร. ประกาศกำหนดจำนวนโบราณสถานสำหรับชาติ. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 0 ง วันที่ 8 มีนาคม 2478
2. กองโบราณคดี กรมศิลปากร. รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณสถานเมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร
3. กรมศิลปากร. ประชุมศิลปจารึก ภาคที่ 8 จารึกในเขตจังหวัดกำแพงเพชร
4. อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร. เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับเมืองนครชุมและโบราณสถานในเขตลานทุ่งเศรษฐี
5. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กำแพงเพชร. เอกสารประกอบการจัดแสดงพระกรุเมืองกำแพงเพชร
6. มานิต วัลลิโกดม และคณะ. งานศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองกำแพงเพชรและนครชุม
7. เอกสารและหนังสือศึกษาพระกรุเมืองกำแพงเพชรที่เผยแพร่ในวงการพระเครื่องไทย

คำสำคัญ : พระกรุทุ่งเศรษฐี เมืองนครชุม กำแพงเพชร

ที่มา : สำนักข่าวกาขาว

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2026-07-15

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2414&code_db=610001&code_type=01